

Slutrapport projekt länssamverkan mot s.k. hedersrelaterat våld, juni 2007 – maj 2008 samt sammanfattande kommentarer om hela projektperioden

Juni 2008

Sofia Hadders

REGIONFÖRBUNDET
ÖREBRO

Innehållsförteckning

Rapportens uppbyggnad	4
Bakgrund	4
Projektets mål	5
Har projektet lyckat uppnå målen?	5
Utveckla och etablera resursgruppen	5
Utveckling av regionalt webbaserad handbok	6
Bidra till ökad kunskap	6
Sammanfattande kommentarer om hela projektperioden	7

Rapportens uppbyggnad

I denna rapport redovisas vad som skett inom ramen för det tredje året av projekt ”länsamverkan mot så kallat hedersrelaterat våld”. Rapporteringen följer i stort de krav på rapportering som länsstyrelsen ställer. Rapporten avslutas med sammanfattande kommentarer över de tre projektåren.

Bakgrund

Projekt länsamverkan mot s.k. hedersrelaterat våld har bedrivits i tre etapper sedan april 2005. Initialt var Kommunförbundet Örebro län huvudman för projektet. Från och med 1 januari 2006 övertogs huvudmannskapet av Regionförbundet Örebro. Efter projektets första år stod det klart att personer i verksamheter där man kommer i kontakt med ungdomar som utsatts för, eller som riskerar att utsättas för, s.k. hedersrelaterat våld, upplevde att de saknade kunskap inom området. Detta var tydligt bland annat inom skola, socialtjänst och hos polisen. Mot bakgrund av detta beslöts att projektet skulle pågå i ytterligare ett år.

Under projektår två påbörjades ett arbete med att skapa förutsättningar för att bilda en regional resursgrupp avseende personer som riskerar att utsättas för, eller som utsatts för så kallat hedersrelaterat våld. Arbetet med att till skapa en resursgrupp kom att påverkas av en rad faktorer. Till exempel utsågs inte personer från olika professioner att få genomgå resursgruppsutbildningen i den utsträckning som projektets arbetsgrupp önskat. Detta gjorde det svårt att föra konstruktiva diskussioner om frågor som rör samverkan. En brist var att socialtjänsten inte representerades i den utsträckning som behövts. Att diskutera socialtjänstens samverkan med andra aktörer i frågor som rör hedersrelaterat våld var därför svårt. En annan faktor som påverkade arbetet med resursgruppen var att länsstyrelsen, parallellt med den utbildning som erbjöds inom ramen för projektet, inbjöd till en spetskompetensutbildning i syfte att bilda en spetskompetensgrupp kring hedersfrågor i länet. Teoretiskt framstod det nu som om två grupper var på väg att utbildas. Detta löstes på så sätt att några av resursgruppens deltagare fick gå länsstyrelsens spetskompetensutbildning. I praktiken kom detta att innebära att projektet inte helt och hållet förfogade över resursgruppen under en period av fyra månader vilken är en lång tid av ett ettårigt projekt. Dessutom ledde detta till att en ”splittring” av gruppen uppstod då hela resursgruppen inte kunde gå länsstyrelsens spetskompetensutbildning. Vidare framstod det oklart vilken organisation som skulle ha huvudmannskapet för resursgruppen efter att utbildningarna avslutats - regionförbundet eller länsstyrelsen. Dessa faktorer till trots, fanns efter projektår två, en bra plattform att utgå från inför ett fortsatt arbete med att utveckla en resursgrupp.

För att fortsätta att utveckla och etablera resursgruppen bestämdes att projektet skulle bedrivas under ytterligare ett års tid, men denna gång med en projektledare anställd på halvtid. Det tredje och sista projektåret har pågått under perioden 1 juli 2007 till och med 31 maj 2008. I denna rapport

redovisas det tredje, och sista, projektåret. Dessutom redovisas sammanfattande kommentarer om hela projektperioden.

Projektets mål

Under projektår tre var det huvudsakliga målet att utveckla och etablera resursgruppen samt att utveckla en regionalt webbaserad handbok om så kallat hedersrelaterat våld. Ytterligare ett mål var att bidra till ökad kunskap på området.

Har projektet lyckat uppnå målen?

Svaret på ovan fråga är ”delvis”. Nedan redovisas ”resultatet” för vart och ett av målen.

Utveckla och etablera resursgruppen

Resursgruppen har sammankallats vid sex tillfällen. Temat för den första träffen var retorik och politik. Torgny Larsson, regionfullmäktiges ordförande och 2:e vice ordförande i socialnämnd väster i Örebro deltog tillsammans med Eva Magnusson, konsult inom retorik. Anledningen till val av tema var dels att gruppen ställt frågor om politikens engagemang i frågor som rör så kallat hedersrelaterat våld och dels att resursgruppens deltagare skulle rustas att själva vara bärare och spridare av kunskap om hedersrelaterat våld. Inför gruppens andra mötestillfälle gavs deltagarna i uppgift att förbereda en muntlig information med anknytning till deras arbete med hedersrelaterat våld. Vid sammankomsten framförde deltagarna sin presentation som också filmades av Eva Magnusson. Den tredje gruppsammankomsten var indelad i två pass. Vid det första fick de som låtit sig filmas diskutera sina framträdanden tillsammans med Eva Magnusson. Under andra passet deltog också de som inte låtit sig filmas. Gruppen besöktes då av en kvinna som själv utsatts för hedersvåld. Under den fjärde sammankomsten gicks regeringens *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr. 2007/08:39) igenom och var och en fick redogöra för var man själv står i arbetet med hedersfrågor.

Till den femte sammankomsten inbjöds också resursgruppsdeltagarnas chefer. Syftet var att föra en diskussion om gruppens fortsatta roll och uppgifter för att ge länsstyrelsen, som skulle bli ny huvudman för resursgruppen, vägledning inför det fortsatta arbetet. Detta tillfälle genomfördes med stöd av Open-Space-metoden. Den sjätte och sista sammankomsten ägde rum på länsstyrelsen och i och med denna träff överlämnades det formella ansvaret för gruppen till länsstyrelsen.

Minnesanteckningar finns från samtliga möten och från det möte som bedrevs som ett Open-Space finns en kortare rapport i vilken det framgår vad gruppen och deras chefer anser ska vara resursgruppens fortsatta roll och uppgifter samt vad man tycker ska prioriteras.

Kan man då säga att projektet uppnått målet att utveckla resursgruppen? De diskussioner som förts inom gruppen, och med all säkerhet också utanför

gruppen, kan självklart sägas ha utvecklat gruppen. Av de diskussioner som förekommit vid gruppsammankomsterna finns det dock delade meningar om gruppen utvecklats i rätt riktning. När det gäller arbetet med att etablera gruppen kvarstår en hel del att göra. Förutsättningarna för detta kan anses vara goda nu när resursgruppen fått en ny huvudman och inte längre verkar inom ramen för ett tidsbegränsat projekt. En hel del av etableringsarbetet måste göras av resursgruppsdeltagarna själva. Det är de själva som har ansvaret för att arbeta med frågor som rör så kallat hedersrelaterat våld i de organisationer de representerar. Till stöd för det fortsatta arbetet finns det nu en resursgrupp, vars roll är att finnas till stöd för samråd, stöd för vägledning inför hantering, bedömning och beslut i enskilda ärenden och utgöra en resurs för information, utbildning och kompetensstöd. Gruppen har också en etablerad huvudman, länsstyrelsen, som också har i uppdrag att lämna stöd till insatser som avser förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Utveckling av regionalt webbaserad handbok

Redan vid resursgruppens andra sammankomst beslöt gruppen att inte gå vidare med planerna på en webbaserad handbok. Anledningen till detta var bland annat att det var mycket på gång nationellt. Som exempel kan nämnas den webbsida (www.hedersfortryck.se) som arbetats fram av länsstyrelsen i Östergötland. Länsstyrelsen i Östergötland har sedan slutet av 2005 ett uppdrag från regeringen att ge stöd till projekt som avser insatser på nationell eller länsövergripande nivå mot så kallat hedersrelaterat våld (Regeringsbeslut Ju2005/11057/IM). Myndigheten för skolutveckling kom med riktlinjer för hur skolan skulle arbeta förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck då man från myndighetens sida från och med maj 2007 distribuerade bokboxen *Hedersord – om din skolas ansvar och möjligheter i frågor om heder, familj, kön och makt*. Målgruppen för bokboxen var skolläda och lärare. Resursgruppen ansåg också att borde avvakta med att ta fram en regional handbok tills dess det var avgjort vilken organisation som skulle vara huvudman för resursgruppen efter att projektet avslutats. Efter detta beslut informerades länsstyrelsen om att de pengar som avsatts för en webbaserad handbok inte skulle komma att användas.

Bidra till ökad kunskap

Följande utbildningsaktiviteter (redovisade i kronologisk ordning) har genomförts under projektåret:

- Dag om könsstämpning i samarbete med Örebro kommun. Målgrupp: verksamma inom skola och socialtjänst. 90 deltagare.
- Hedersrelaterat våld. Våga se – förstå – agera. Halvdag för socialtjänsten i norra länsdelen med Pernilla Leviner som föreläsare. 24 deltagare.
- Hedersrelaterat våld. Våga se – förstå – agera. Halvdag för socialtjänsten i södra länsdelen med Pernilla Leviner som föreläsare. 16 deltagare.

- Hedersrelaterat våld. Våga se – förstå – agera. Halvdag för socialtjänsten i västra länsdelen med Pernilla Leviner som föreläsare. 14 deltagare.
- Hedersrelaterat våld, dess bakgrund och mekanismer. Tvåtimmarsföreläsning för arbetsförmedlingen Örebro med Hanna Cinthio som föreläsare. 13 deltagare.
- Praktisk handläggning av HRV-ärenden. Halvdag för socialtjänsten i västra länsdelen med Marita Lager som föreläsare. 12 deltagare.
- Praktisk handläggning av HRV-ärenden. Halvdag för socialtjänsten i södra länsdelen med Marita Lager som föreläsare. 11 deltagare.
- Hedersrelaterat våld. Våga se – förstå – agera. Halvdag för socialtjänsten i Örebro med Pernilla Leviner som föreläsare. 60 deltagare.
- Våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Föreläsning på Örebro universitet för studenter på socionomprogrammets andra termin. Föreläsare var Sofia Hadders.
- Praktisk handläggning av HRV-ärenden. Halvdag för socialtjänsten i norra länsdelen med Marita Lager som föreläsare. 15 deltagare.
- Praktisk handläggning av HRV-ärenden. Halvdag för socialtjänsten i Örebro med Marita Lager som föreläsare. 66 deltagare.
- Hedersrelaterat våld mot hbt-ungdomar. Halvdag för skola, polis, ideella föreningar, socialtjänst, åklagare med flera med Elisabet Nidsjö och Baltazar Riesbeck som föreläsare. 53 deltagare.

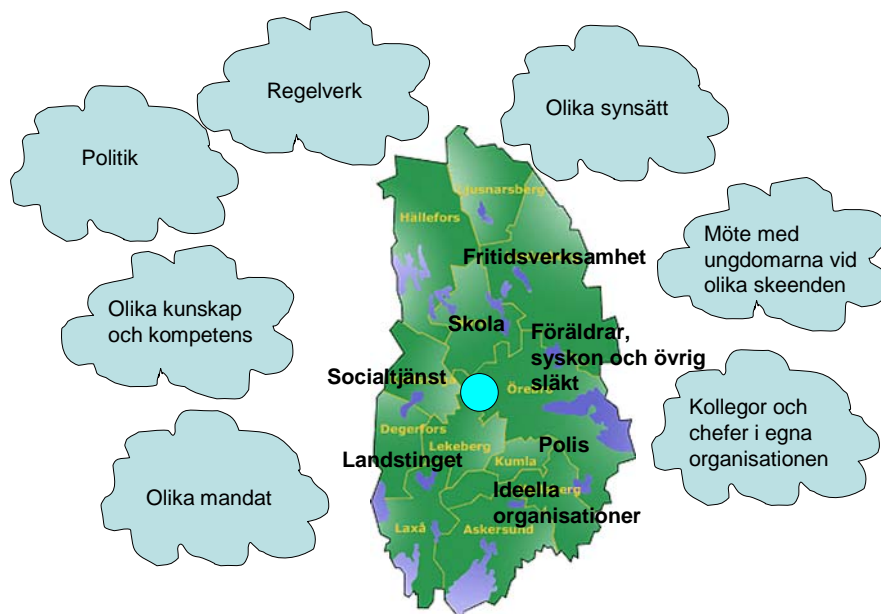
Eftersom ingen för- och eftermätning av kunskapsnivå genomförts är det svårt att uttala sig om ovan insatser bidragit till ökad kunskap. I denna fråga får vi förlita oss på och ha en förhoppning om att de personer som närvarat vid ovan tillfällen har lagt in detta i sina ”personliga kunskapsbanker”. Att det inom projektets ram erbjudits omfattande utbildningsinsatser råder det ingen tvekan om.

Sammanfattande kommentarer om hela projektperioden

Med tre projektår i backspegeln reflekterar jag över några faktorer som påverkat arbetet och över saker som jag tycker bör prioriteras framgent. Några av dessa nämner jag kort nedan.

Samtidigt som jag som projektledare under en period arbetat intensivt med en kunskapsfråga (hedersrelaterat våld) har ett parallellt arbete pågått som inte omnämnts i projektplaner eller i projektredovisningar. Detta har handlat om att leda projektet enligt plan och samtidigt förhålla sig till den omvärld projektet verkar i. Till exempel fick projektet en ny huvudman, regionförbundet, efter projektets första år. Att den nye huvudmannen i sig var en ny aktör på den regionala arenan har självklart påverkat arbetet. När det gäller projektets uppgift att tillskapa en resursgrupp blev det mycket tydligt att olika aktörer har olika utgångspunkter och förutsättningar för sitt deltagande. Bland faktorer som påverkat arbetet med resursgruppen kan nämnas olika personers upplevda förväntningar på deltagandet, olika organisationers uppdrag enligt lagar och förordningar och i vilken

utsträckning man upplevt sig ha stöd i den egna organisationen. I bilden nedan illustreras en rad andra faktorer som påverkat detta arbete.

Jag har varit projektledare under en period om tre år. Utifrån sett ses det nog som om det är ett projekt som pågått i tre år. Som jag ser det är det tre separata, på varandra följande, projekt som bedrivits. Planering, ansökningar och budget har gjorts för ett år i taget. Detta har i praktiken inneburit att jag som projektledare, vid ett par tillfällen under dessa år (i avvaktan på beslut om ny ansökan om finansiering ska lämnas in, och i avvaktan på beslut om finansiering kommer att beviljas) samtidigt fått "gasa" och "bromsa" det pågående arbetet. Att retoriskt hantera detta gentemot aktörer och individer som berörs av arbetet är en balansgång. Balansgången handlar bland annat om att inte lova för mycket vad gäller till exempel fortsatt utbildning och samverkan, men också om att inte vara allt för försiktigt och svävande så att trovärdigheten ifrågasätts och dörrar till samarbete stängs. Som projektledare är det inte lätt att agera trovärdigt och målfokuserat under sådana omständigheter! Allvarligare än att som projektledare uppleva detta är att de som ytterst riskerar att bli förlorare, om löften inte infrias och om dörrar till samarbete stängs, är de personer som arbetet med projektet varit tänkt att hjälpa på lång sikt. I detta fall personer som riskerar att utsättas för, eller som utsatts för, så kallat hedersrelaterat våld. Vid planering av ett projekt och under projektarbetstiden är det viktigt att ha i åtanke att faktorer såsom mål, tid, resurser och metoder är nära sammankopplade och påverkar varandra. Om projektet planerats för tre år hade innehållet med stor sannolikhet haft förutsättningar att ha sett annorlunda ut. Om det är ett långsiktigt arbete som ska bedrivas behövs bland annat projektplaner och resurser som tillåter detta. Det är inte ett bra resursutnyttjande att under en

period av tre år behöva gasa och bromsa arbetet en gång om året. Kanske är detta särskilt viktigt att ha i åtanke när det gäller att arbeta med frågor som rör kunskapsuppbyggande och som till vissa delar också handlar om att få till stånd förändrade attityder.

Att sprida kunskap om så kallat hedersrelaterat våld har varit ett genomgående tema under de tre projektåren. Vad gäller kunskaper rapporteras både lokalt, regionalt och nationellt ett fortsatt behov. Inte minst uppmärksammas behovet av ökade kunskaper i regeringens *handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr. 2007/08:39). Ansvar för att omvandla kunskap till kompetens, det vill säga ansvar för att kunskapen tillämpas måste från och med projektets avslut och framåt (och även innan projektets start) bäras av enskilda personer som deltagit i utbildningar och av organisationer vars medarbetare deltagit. Detta ställer krav på individuellt engagemang och ansvarstagande. Det ställer också krav på att organisationer skapar förutsättningar för detta. Kunskapen gör ingen nytta om den inte tas tillvara. Hur detta arbete ska ske i olika organisationer har legat utom projektets uppdrag och påverkansmöjligheter.

Ytterligare en faktor att beakta vid planering och genomförande av projekt är hur projekt byggs upp och förankras rent organisatoriskt. Under den tid som dessa tre på varandra följande projekt bedrivits har arbetet inte haft någon styrgrupp i bemärkelsen en grupp med uppgift att följa och stödja projektarbetet, vara samtalspartner för projektledaren eller vara ”dörröppnare” för arbetet. En förklaring till detta kan vara att hedersrelaterat våld, till sin karaktär betraktas som en allt för smal fråga för att resurser ska avsättas för en ordentlig styrgrupp. Inför regionfullmäktige den 12 oktober 2006 berättade jag att jag många gånger fått signaler om att hedersrelaterat våld ses som en marginell fråga, tyvärr många gånger lika med ”en fråga man inte prioriterar eller kommer att prioritera”. Jag menade då och menar fortfarande att detta inte är en marginell fråga. Detta är en fråga om mänskliga rättigheter, barns rättigheter och då kvinnor drabbas, kvinnors rättigheter. Ett pågående förtryck eller ett pågående våldsutövande bör enligt mitt förmenande aldrig marginaliseras.

I slutrapporten efter projektår ett nämnde jag samverkan som ett möjligt utvecklingsområde. Jag nämnde också betydelsen av att se ett brottsofferperspektiv i det förebyggande arbetet och ett brottsförebyggande perspektiv i brottsofferarbetet. Vidare nämnde jag att det är mer som förenar än som skiljer olika brottsofferkategorier åt.

En utgångspunkt för samverkan är att varje samverkande aktör vet vilken utgångspunkt man har när man själv går in i samverkan. För att klargöra detta bör varje aktör som på något sätt har en roll i det förebyggande och stödjande arbetet klargöra för sig själva, och för andra, vilken utgångspunkt man har. Utgångspunkterna kan variera för olika aktörer, till exempel beroende på vilken lagstiftning verksamheten styrs av. Gemensamt är dock, enligt mig, att samtliga kan ta sin utgångspunkt i konventionen om mänskliga rättigheter och konventionen om barnets rättigheter. Först när en aktör har klart för vilken den egna utgångspunkten

för samverkan är har man rustat sig för att diskutera samverkan med andra aktörer. Utgångspunkter, roller och ansvar, och hur man avser att agera utifrån dessa, kan gott och väl konkretiseras i till exempel handlingsplaner eller verksamhetsplaner. Att få till en plan får dock inte vara ”good enough”. Förutsättningar för att planer ska förverkligas i betydelsen att det som står i dem omsätts ”från ord till handling” är delaktighet, kunskaper och resurser (tid, pengar, metoder). När resurser avsätts för att arbeta med och utifrån planer bör fokus vara långsiktigt. En färdig plan innebär inte att ett arbete är slutfört. Snarare utgör den en uppgift att samlas kring för att fortsätta utveckla i takt med ny kunskap och förändringar i omvärlden.

I slutrapporten från projektår ett skrev jag att en av Örebro läns utmaningar är att kraftsamla kring såväl förebyggande som stödjande insatser för personer som riskerar att utsättas för eller som utsatts för brott, oavsett anledning till brottet. Var och en av innevånarna i Örebro län har oavsett etnicitet, ålder, funktionshinder, bostadsadress eller annat rätt till adekvat information och stöd vid händelse av brott. Jag menar fortfarande att detta är en utmaning som flera aktörer i Örebro län bör ta sig an. Ytterst handlar det om att tillvarata mänskliga rättigheter. Att det också kan göra Örebro län till en tryggare och därmed attraktivare plats att bo och leva i får vi på köpet.

Regionförbundet Örebro:s rapporter 2007

- 2007: 01 Kartläggning av den öppna missbrukar- och beroendevården i Örebro län
- 2007: 02 Tillståndet i Örebroregionen, ISBN 978-91-976998-0-8
- 2007:03 Målbild 2015 och 2030 för kollektivtrafiken i Örebroregionen
- 2007:04 Bokrum, läsrum, mediatek, bibliotek – skolbibliotek i Örebro län, ISBN 978-91-976998-1-5
- 2007:05 Örebro i en ny regional samhällsorganisation
- 2007:06 Dynamik och rörlighet i regionala kluster, ISBN 978-91-976998-2-2

Regionförbundet Örebro:s rapporter 2008

- 2008: 01 Revidering av det regionala tillväxtprogrammet - erfarenheter, förbättringsförslag och nulägesbeskrivning
- 2008: 02 Fågelturism en möjlighet till utveckling i Örebroregionen
- 2008:03 Är Örebroregionen attraktiv för ungdomar? En långtidsstudie om ungdomars flyttmönster.
- 2008:04 Målbild 2015 och 2030 för kollektivtrafiken i Örebroregionen
- 2008:05 Samordnad stödfunktion för kompetensförsörjning i Örebro län, slutrapport
- 2008:06 Slutrapport projekt länsamverkan mot s.k. hedersrelaterat våld, juni 2007 – maj 2008 samt sammanfattande kommentarer om hela projektperioden

Regionförbundet Örebro

701 83 Örebro

Tfn: 019-602 63 00

Fax: 019-18 98 29

Besöksadress:

NetCity, Forskarevägen 1

702 18 Örebro.

www.regionorebro.se

regionorebro@regionorebro.se